

Ekonomiutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av bygglagen och till vissa lagar som har samband med den

Till miljöutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av bygglagen och till vissa lagar som har samband med den (RP 101/2024 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för utlåtande till miljöutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Kirsi Martinkauppi, miljöministeriet
- professor Ari Ekroos, Aalto-universitetet
- professor Martti Häkkänen, Åbo universitet
- specialsakkunnig Paula Mäenpää, Finlands Kommunförbund
- intressechef Kimmo Malin, Helen Ab
- markanvändnings- och tillståndschef Sanna Suikki-Tuupanen, Microsoft Oy
- ledande expert Minna Ojanperä, Finlands näringsliv rf
- expert Mikko Vuorenmaa, Finsk Energiindustri rf
- verkställande direktör Jyrki Laurikainen, Kiinteistönomistajat ja rakennuttajat Rakli ry
- direktör, näringspolitiska frågor Anu Kärkkäinen, Byggnadsindustrin RT rf
- verksamhetsledare Marju Silander, Finlands Egnahemsförbund rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Närings-, trafik- och miljöcentralerna
- Lokalkraft rf
- Finlands naturskyddsförbund rf
- Företagarna i Finland rf
- Teknologiindustrin rf.

Inget yttrande av

- Energianvändare i Finland rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Bakgrund och utgångspunkter

Propositionen går ut på att ändra den nya bygglagen, som träder i kraft den 1 januari 2025, och markanvändnings- och bygglagen som kommer att benämnas lagen om områdesanvändning. Det är fråga om behövliga korrigeringar i den nya bygglagen som ska träda i kraft, samtidigt som lagen ändras i enlighet med regeringsprogrammets mål så att den administrativa bördan blir mindre och byråkratin minskar.

Ekonomiutskottet anser att utgångspunkten för ändringarna är viktig och att de föreslagna bestämmelserna i allt väsentligt är motiverade och fyller sitt syfte. Förslagen anknyter på många sätt till målet att göra tillståndprocesserna smidigare, som ekonomiutskottet betonat i många olika sammanhang. Genom att lätta upp regleringen kan man också påverka priset på byggande och dämpa höjningen av kostnadsnivån på både boende och andra byggprojekt. Ekonomiutskottet bedömer i detta utlåtande propositionen utifrån sitt ansvarsområde med särskild fokus på de ekonomiska omständigheterna, en minskad administrativ börda och främjande av en omställning till ren energi.

Bedömning av de viktigaste förslagen

Placeringstillstånd för omställning till ren energi

Placeringstillstånd för omställning till ren energi finns bland de viktigaste förslagen som ingår i propositionen. Det är fråga om en ny typ av tillstånd som syftar till att främja tillståndprocessen för industriprojekt för omställning till ren energi. I bygglagen ingår en möjlighet att särskilt ansöka om placeringstillstånd som har samband med lagen om samordning av vissa miljörelaterade tillståndsförfaranden och lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning. Utifrån detta föreslås det att ett separat placeringstillstånd för omställning till ren energi införs, genom vilket granskningen av områdesanvändningen i ett industriprojekt för omställning till ren energi kan göras på ett smidigare sätt utan detaljplan eller en sådan generalplan där det bestäms att den ska användas som grund för beviljande av bygglov. Det är fråga om en principiellt ny typ av reglering i och med att planläggningen åsidosätts genom tillståndsbeslut.

Ekonomiutskottet anser att placeringstillståndet är ett bra sätt att göra tillståndprocessen för investeringsprojekt smidigare och snabbare. Förslaget har också vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning ansetts öka flexibiliteten och motsvara de uppställda målen. Ett särskilt placeringstillstånd och en slopad planläggningsfas påskyndar genomförandet av industriprojekt och gör tidsplaneringen av byggandet mer förutsebar konjunkturmässigt. Ekonomiutskottet anser att placeringstillståndet främjar uppkomsten av en bättre fungerande investeringsmiljö. Samtidigt påpekar utskottet att också den föreslagna regleringen innehåller tämligen omfattande utredningskrav och ramvillkor för placeringen. I nuläget är det svårt att bedöma vilka de faktiska konsekvenserna kommer att bli. Regleringens betydelse påverkas också väsentligt av hur bred räckvidden är.

Projektförteckningen för placeringstillstånd bygger, bortsett från vind- och solkraften, på den förteckning som finns i 2 a § i lagen om temporär ändring av lagen om behandling av miljöskydds-

Utlåtande EkUU 27/2024 rd

och vattenärenden vid regionförvaltningsverken (1144/2022). Här ingår bland annat avskiljning av koldioxid, framställning av väte och ackumulatorfabriker. Enligt utredning till ekonomiutskottet uppdateras förteckningen så att den också inkluderar datacentraler i den här lagstiftningen om ett enda serviceställe.

Ekonomiutskottet anser att en smidig tillståndsprocess är en viktig konkurrensfaktor vid placeringen av datacentraler. Även om tillståndsprocessen för datacentraler enligt utredning i stor utsträckning fungerar bra, är det viktigt att synkronisering av tillstånden och samordning av tolkningarna främjas särskilt vid beredningen av lagen om områdesanvändning, bygglagen och lagstiftningen om ett enda serviceställe för miljörelaterade tillståndsförfaranden. Ekonomiutskottet påpekar att största delen av de ändamålsenligt placerade datacentralernas spillvärme som produceras med koldioxidfri energi kan användas särskilt vid produktionen av fjärrvärme, vilket främjar ersättandet av fossila bränslen och stöder uppnåendet av klimatmålen.

Ekonomiutskottet uppmanar miljöutskottet att komplettera bygglagens förteckning över projekt för omställning till ren energi så att också datacentraler får möjlighet till placeringstillstånd.

Ekonomiutskottet noterar dessutom att placeringstillstånd enligt 46 a § 1 mom. 8 punkten i den föreslagna bygglagen villkoras med att byggandet inte medför olägenheter för grannarna. I 43 a § med tillhörande specialmotivering hänvisas det emellertid i fråga om kriterierna för placeringstillstånd till "oskäligen" olägenheter. För att bestämmelserna ska vara tydliga och konsekventa menar ekonomiutskottet att det är motiverat att också precisera ordalydelsen i 46 a § så att den kompletteras med ordet "oskäligen". Utskottet föreslår att miljöutskottet preciserar bestämmelsen till denna del.

Sakkunniga har lyft fram hur prövningen av tillstånd för projekt för omställning till ren energi är strukturerad och hur den förhåller sig till rätts- och ändamålsenlighetsprövningen. Enligt utredning till ekonomiutskottet syftar bestämmelsen inte till att prövningen av placeringstillstånd ska få drag av ändamålsenlighetsprövning. Enligt utredningen ingår placeringstillståndet i bygglov, som genomgår rättslig prövning. Kommunen kan således inte i sin tillståndsprövning bedöma om den ska anse att ett projekt enligt tillståndet är ändamålsenligt eller inte, utan den måste bevilja tillstånd om kriterierna är uppfyllda. Ekonomiutskottet anser dock att det som sägs ovan inte är helt entydigt utifrån motiveringen till och ordalydelsen i den föreslagna regleringen. Utskottet föreslår för miljöutskottet att 43 a § om placeringstillstånd för omställning till ren energi omformuleras med "ska göras" i stället för "kan göras", så att om den som ansöker om bygglov begär det ska en granskning av förutsättningarna inom områdesanvändningen i fråga om ett industriprojekt för omställning till ren energi göras.

Besvärsrätt i fråga om projekt för omställning till ren energi

Sakkunniga har påpekat att sammanslutningarnas besvärsrätt enligt 179 a § om projekt för omställning till ren energi inte är avgränsade till projekt på vilka lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning tillämpas, till skillnad från besvärsrätten enligt 179 § 3 mom. i fråga om bygglov. Detta innebär att sammanslutningarnas besvärsrätt i fråga om projekt för omställning till ren energi är mer omfattande och att den – till skillnad från besvärsrätten i fråga om bygglov – inte är avgränsad till enbart projekt som överskrider MKB-tröskeln. Ekonomiutskottet noterar detta

Utlåtande EkUU 27/2024 rd

också med tanke på lagens systematik och föreslår att miljöutskottet överväger att avgränsa sammanlutningarnas besvärsmått till projekt som överskrider MKB-tröskeln på motsvarande sätt som i bestämmelserna om bygglov.

Bestämmelserna om koldioxidsnåla byggnader och utsläppskoefficienter för fjärrvärme

Vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning behandlades ingående frågan om de utsläppskoefficienter för fjärrvärme som anknyter till regleringen av byggnaders koldioxidsnålhet och koldioxidavtryck. Sakkunniga menade att övergångsperioden bör förlängas för att man under ledning av miljöministeriet före ikraftträdandet ska kunna utveckla användningen av lokala utsläppskoefficienter för fjärrvärme och enhetliga regler för energiberäkning.

Om lokala utsläppskoefficienter användes vid bedömningen av koldioxidsnålhet skulle det ge en noggrannare bild av utsläppen än en riksomfattande koefficient. En riksomfattande koefficient bedöms kunna försätta fjärrvärme i en betydligt mer ofördelaktig ställning än andra energilösningar, särskilt den geotermiska värmen. Ekonomiutskottet delar den oro som framfördes vid utfrågningen av sakkunniga. För en meningsfull utsläppsberäkning är det väsentligt att man använder sig av bästa möjliga faktaunderlag och korrekta utgångsvärden. Enligt utredning är det inte nödvändigtvis möjligt att införa lokala utsläppskoefficienter inom tidsramen för ikraftträdandet av den nu föreslagna lagstiftningen, eftersom det saknas en enhetlig och standardiserad metod. Dessutom har det framförts att fjärrvärmen i snabb takt kommer att bli koldioxidsnål, vilket minskar uppvärmningens andel av byggnadernas koldioxidavtryck. Det måste finnas kalkyler över specifika utsläpp som noggrannare beaktar utsläppen från fjärrvärme under den avsedda granskningsperioden för livscykelutsläppen senast när de projektspecifika siffrorna jämförs med de gränsvärden som ska fastställas, anser utskottet.

Enligt utredning finns det inget hinder för att branschen i samarbete med det behöriga ministeriet vidareutvecklar enhetliga beräkningsregler. Utskottet anser det nödvändigt att användningen av lokala koefficienter som alternativt beräkningssätt ses över. Här lyfter utskottet fram de sakkunnigas bedömning att det så kallade PEIKKO WEM-scenariot, som ligger till grund för den nuvarande regleringen, till sin karaktär är konservativt och ursprungligen var avsett som underlag för planeringen av klimatpolitiken. Beräkningen bedöms därför inte väga in den framtida utvecklingen i tillräcklig utsträckning och uppges behöva uppdateras så att den motsvarar behoven i bestämmelserna om utsläpp från byggnader. Utskottet menar att det är angeläget att lagstiftningen bygger på en uppdaterad analys som väger in den framtida utvecklingen. Det är följaktligen viktigt att hålla PEIKKO-beräkningarna uppdaterade och att uppdateringarna görs i snabbare takt.

Olika gränsvärden för energi och material

Ett stort problem har ansetts vara att samma gränsvärde gäller för energi och material. I den föreslagna regleringen ingår inte någon ändring i omfattningen av bedömningen av koldioxidsnålhet. Utgångspunkten för bedömningen och gränsvärdena ska fortfarande vara att gränsvärdet för koldioxidavtrycket från byggnader ska basera sig på förbrukningen av energi och material under byggnadernas hela livscykel.

Utlåtande EkUU 27/2024 rd

Vid ekonomiutskottets sakkunnigutfrågning har det framförts att styrningen av byggnadsmaterialens koldioxidfotavtryck och styrningen av byggnadernas energival och energimarknaden bör avskiljas till egna helheter i stället för att byggnadens hela livscykel utgör utgångspunkt för regleringen av koldioxidsnålhet. Då möjliggörs en exaktare styrning av användningen av material och energi än vad som föreslagits. Bakgrunden till regleringen är å andra sidan det omarbetade direktivet om byggnaders energiprestanda, där det föreskrivs om beräkning och rapportering av uppvärmningspotentialen (GWP) under hela livscykeln som en del av byggnadens energicertifikat. Styrningen av byggandet har dessutom i Finland syftat till material- och teknikneutralitet, vilket innebär att man kan uppnå koldioxidsnålhet på många olika sätt. En åtskillnad mellan material och energi har också ansetts kunna leda till suboptimering.

Enligt utredning till ekonomiutskottet bereds gränsvärdena för koldioxidfotavtryck för närvarande i beredningsgruppen för förordningen. Utskottet anser det viktigt att gränsvärdena baserar sig på så brett faktaunderlag som möjligt och att de i initialfasen fastställs till en tillräckligt moderat nivå som möjliggör en smidig omställning. Utskottet betonar att gränsvärdena inte får försvåra byggandet av fjärrvärmeobjekt så att genomförandet av investeringar som minskar koldioxidfotavtrycket från produktionen av fjärrvärme fördröjs, till exempel nyttjandet av småskalig kärnkraft.

Tidsgränsen för evenemangskonstruktioner

I propositionen föreslås det att 42 mom. 4 punkten i bygglagen preciseras så att bygglov inte behövs för en evenemangskonstruktion som uppförs för högst två månader. Ekonomiutskottet anser det viktigt att bygglov inte krävs för tillfälliga evenemangskonstruktioner som är avsedda för enskilda evenemang. Utskottet anser dock att det är motiverat att förlänga tidsgränsen jämfört med förslaget så att den gör det möjligt att uppföra konstruktionerna exempelvis för hela sommarsäsongen. Ekonomiutskottet föreslår för miljöutskottet att den föreslagna tidsgränsen förlängs till minst tre månader.

Rivningslov för skyddade byggnader

Sakkunniga har bedömt frågan om en eventuell utvidgning av bestämmelserna i 56 § 4 mom. om rivning av en skyddad byggnad till att gälla alla byggnader oberoende av vem som äger dem. Enligt den föreslagna formuleringen likabehandlas inte olika ägare. Syftet med bestämmelsen har varit att underlätta rivning av uteslutande kommunägda byggnader i situationer där undantagslov inte har kunnat beviljas eller en planändring har omöjliggjorts till exempel på grund av en långsam process, samtidigt som byggnaden varit i så dåligt skick att den inte längre kan repareras tekniskt, funktionellt och ekonomiskt.

Idén med bestämmelsen är att denna rivningsmöjlighet endast ska gälla en begränsad grupp byggnader. Om bestämmelsen utvidgas så att den gäller alla byggnader som är skyddade enligt en plan kan det faktiskt leda till att skyddet enligt planen urvattnas och bevarandet av kulturmiljöer minskar avsevärt. Men sakkunniga har kritiserat principen att kommunalt ägarskap tillmäts betydelse i regleringen av rivningslov. Utskottet noterar att regleringen till denna del särbehandlar kommuner och andra ägare. Utskottet ser det som angeläget att framöver bedöma hur regleringen fungerar.

Utlåtande EkUU 27/2024 rd

erar och om det finns behov av att utvidga möjligheten till rivningslov enligt bestämmelsen också till andra byggnader än de som ägs av kommuner.

Övergångsbestämmelser och konsekvenser för myndigheterna

Ekonomiutskottet noterar en farhåga som sakkunniga lyft fram när det gäller behörigheten för projekterare och ansvariga arbetsledare enligt övergångsbestämmelsen (195 § i bygglagen), som inte ingår i den nu aktuella propositionen. Sakkunniga har framfört att det utifrån bestämmelsen är oklart om projekterare och arbetsledare vid den nya lagens ikraftträdande den 1 januari 2025 fortfarande är behöriga endast i den kommun där byggnadstillsynen har godkänt dem. Ekonomiutskottet uttrycker allvarlig oro över att en oklarhet i fråga om behörighetsvillkoren för projekterare och arbetsledare kan påverka möjligheten att starta projekt inom byggbranschen och leda till att projekten fördröjs. Ekonomiutskottet uppmanar miljöutskottet att precisera bestämmelsen om det behövs.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottet föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 19.11.2024

I den avgörande behandlingen deltog

vice ordförande Ville Kaunisto saml
medlem Noora Fagerström saml
medlem Miapetra Kumpula-Natri sd
medlem Timo Mehtälä cent
medlem Matias Mäkynen sd
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Merja Rasinkangas saf
medlem Oras Tynkkynen gröna
medlem Sinuhe Wallinheimo saml
medlem Heikki Vestman saml
medlem Juha Viitala sd
medlem Johannes Yrttiaho vänst
ersättare Pauli Aalto-Setälä saml (delvis)
ersättare Teemu Kinnari saml (delvis)
ersättare Juha Mäenpää saf.

Sekreterare var

utskottsråd Lauri Tenhunen.

Utlåtande EkUU 27/2024 rd Avvikande mening 1

Avvikande mening 1

Motivering

Vi instämmer till många delar i utskottets utkast till utlåtande. Där ingår bra skrivningar om exempelvis förlängd tidsgräns för evenemangskonstruktioner, behörighetsvillkor och utsläppskoefficienter. Utskottet går också på djupet med problematiken kring gränsvärdena för energi och material. Nedan vill vi lyfta fram några punkter som inte ingår i utlåtandet.

Byggnadsordning, 17 §

I propositionen ändras 2 och 3 mom. så att det blir klart att byggnadsordningen inte kan inskränka tillståndsplikten enligt 42 § 1 mom. eller begränsa till exempel byggandet av ekonomibyggnader under 30 m².

Men efter ändringen blir det oklart i vilken mån byggnadsordningen härfter kan föreskriva om egenskaperna hos de byggnadsobjekt som är befriade från bygglov. Byggnadsordningen är ett behövt redskap för den som påbörjar ett byggprojekt, för projekteraren och också för myndigheten när tillståndströskeln höjs. Genom byggnadsordningen måste det kunna utfärdas bestämmelser exempelvis om hur vatten och avlopp ska vara ordnade i en strandbastu samt om brandsäkerhetsfrågor, lägsta bygghöjder, avstånd till strandlinjen och anpassning till strandlandskapet. Det här är nyckelfrågor med tanke på miljö- och naturskyddsmålen samt till exempel för skyddet mot översvämningar och andra säkerhetsaspekter i samband med byggande. I tätorter måste det till exempel kunna bestämmas hur skyddstak ska anpassas till stadsbilden trots att det framöver inte ska krävas tillstånd för sådana konstruktioner. I lagen bör det entydigt konstateras att byggnadsordningen i behövt utsträckning kan föreskriva också om egenskaperna hos andra objekt än sådana som kräver bygglov. Det är bra att notera att man utan bygglov i fortsättningen kan bygga till exempel ett litet vindkraftverk mitt i ett bostadsområde.

Om byggnadsordningens betydelse i styrningssystemet ändras på det sätt som föreslås, innebär det att gällande general- och/eller detaljplaner bör ses över så att styrningen av byggande som underskrider tillståndströskeln inkluderas i planerna. På vissa håll skulle ändringen leda till ett betydande behov av att ändra planerna och till en detaljerad planläggning, vilket skulle medföra betydande merkostnader. I det nuvarande systemet har en så detaljerad planläggning inte behövt göras, eftersom de allmänna bestämmelserna har kunnat tas in i byggnadsordningen och beaktas i tillståndprocessen.

Tidsfrist för behandling av ansökan om bygglov, 68 a §

Byggnadstillsynsmyndigheten ska avgöra en ansökan om bygglov inom tre månader från det att ansökan om bygglov inklusive bilagor har tagits emot av myndigheten och bilagorna möjliggör behandling av bygglovsansökan. Den här lagstadgade tidsfristen kommer att medföra utmaningar i kommunerna. När lagen stiftas behöver det preciseras vad som i praktiken räknas in i behandlingstiden (t.ex. den tid som krävs för att få andra myndigheters utlåtanden och för förfaranden enligt andra lagar). Huvudorsaken till de långa behandlingstiderna för ansökningar om bygglov är

Utlåtande EkUU 27/2024 rd

Avvikande mening 1

den svaga kvaliteten på ansökningarna. Kommunerna har inte velat fatta negativa beslut, utan däremot har projekten styrts så länge att tillstånd har kunnat beviljas. I och med tidsfristen och sanktionerna kommer antalet negativa beslut att öka och detta inverkar på inflödet av bygglovsavgifter. I Kommunförbundets förvaltningsenkät 2021 uppskattades det att intäkterna från tillståndsavgifter minskar med i genomsnitt cirka 27 procent. De ändringar som bygglagen innebär medför ett tryck på att höja tillståndsavgifterna i alla kommuner. Storleken varierar mellan 30 och 100 procent enligt kommun.

I stället för en tidsfrist i lagen bör kommunerna ge en bedömning av behandlingstiden för bygglov och ett servicelöfte om snabb behandling.

Placeringstillstånd för industriprojekt för omställning till ren energi: 43 a, 46 a, 63 a, 67 a, 75 a och 179 a §

Placeringstillståndet för omställning till ren energi är ett helt nytt instrument för planering av områdesanvändningen. Konsekvenserna är delvis svåra att förutsäga. Sannolikt kommer tillståndet att fungera bäst i områden där det inte finns någon gällande plan. Det är viktigt att projekt för omställning till ren energi främjas snabbt och genom att byråkratin minskar som en del av omställningen till ett hållbart samhälle.

Utifrån placeringstillståndet skapas ett separat placeringstillstånd för omställning till ren energi, genom vilket granskningen av områdesanvändningen i ett industriprojekt för omställning till ren energi kan göras på ett smidigare sätt utan detaljplan eller en sådan generalplan där det bestäms att den ska användas som grund för beviljande av bygglov. Det är en välkommen princip att lagstiftningen ska underlätta för projekt för omställning till ren energi. Genom regleringen genomförs också EU:s Net Zero Industry Act (NZIA) i fråga om bygglov.

Det ska härefter vara möjligt att placera produktionsanläggningar för omställning till ren energi i strid med en plan med rättsverkningar. Endast vid placeringen av produktionsanläggningar som tillverkar, hanterar eller lagrar farliga kemikalier eller explosiva varor ska användningssyftet enligt planen beaktas. Beslut om områdesanvändningsprojekt med obegränsade konsekvenser och dimensioner kan leda till svårlösta markanvändningskonflikter när det inte behövs något planläggningsförfarande. Det kan försvaga kommunernas möjligheter att utveckla samhällsstrukturen planmässigt och hållbart. Planläggningens centrala uppgift är att samordna olika markanvändningsbehov så att olika aktörer kan förutse förändringar i sin omgivning samtidigt som de kan vara säkra på att de har egna verksamhetsmöjligheter.

Vi lyfter också fram att miljöministeriet och arbets- och näringsministeriet bereder lagstiftning om tillståndprocesser i anslutning till genomförandet av RED 3-direktivet. Sakkunniga har framhållit att placeringstillståndet mycket väl kan stödja införandet av accelerationsområden för förnybar energi i Finland. I det här avseendet vore det motiverat att tillämpningsområdena för placeringstillståndet för projekt för omställning till ren energi respektive för projekt för förnybar energi enligt RED 3-direktivet motsvarar varandra i så stor utsträckning som möjligt. Det är också viktigt att väga in teknikneutralitetsaspekten: med tanke på detta bör det säkerställas att regleringens tillämpningsområde och innehåll är konsekventa och förenliga med andra författningar som styr projekt för omställning till ren energi.

Utlåtande EkUU 27/2024 rd Avvikande mening 1

Byggnaders koldioxidsnålhet, 38 §

Efter remissen har det i propositionen gjorts en ändring enligt vilken en klimatdeklaration ska utarbetas och gränsvärdet påvisas först vid slutsynen och inte i bygglovsskedet. En klimatdeklaration i bygglovsfasen gör det möjligt att bättre beakta koldioxidsnålhet på ett proaktivt sätt och under hela byggprocessen. Om planen görs upp först vid slutsynen är det sannolikt att en större andel av byggnaderna överskrider gränsvärdet för koldioxidfotavtryck och då måste ändras efter att de står klara. Högst sannolikt blir det dyrare än att föregripa problemet. Det är mycket förnuftigare och mer kostnadseffektivt att under projekteringen göra ändringar i material och andra lösningar. Även om en förteckning över byggprodukter ska krävas redan när bygglovet söks, ger inte enbart förteckningen tillräckligt med information om byggnadens koldioxidfotavtryck.

Tillämpningsområdet för klimatdeklarationen inskränks så att småhus eller större renoveringar och utbyggnader inte behöver inkluderas. Detta kan inverka på uppnåendet av Finlands klimatmål och i synnerhet uteslutandet av småhus minskar enskilda personers möjligheter att påverka boendets koldioxidfotavtryck. Reparationsbyggandet är omfattande redan nu och volymen och behovet kommer öka ytterligare i framtiden. En del av reparationsprojekten är mycket omfattande helheter med betydande potential för utsläppsminskning.

Varudeklaration för material

Direktivet om byggnaders energiprestanda (EPBD) förutsätter att alla nya byggnader styrs med gränsvärden från och med 2030. Enligt direktivet ska medlemsstaterna fastställa målvärden för koldioxidfotavtrycket från nya byggnader 2027. Medlemsländerna ska senast 2027 anmäla en färdplan med närmare uppgifter om införandet av gränsvärden för total kumulativ livscykel-GWP för alla nya byggnader och fastställa mål för nya byggnader från och med 2030. Kravet på en mer begränsad förteckning över byggprodukter i stället för en materialdeklaration kommer att försvåra fullgörandet av EPBD-skyldigheterna de närmaste åren.

Utmaningar för genomförandet i kommunerna

Propositionen har betydande konsekvenser för den kommunala byggnadstillsynen och de föreslagna övergångsperioderna är välkomna. De förordningar som är under beredning och propositionen med förslag till ändring av bygglagen stadfästs sannolikt i december. Kommunerna har bara några dagar på sig att bereda sig på den nya lagstiftningen. Det kan ses som orimligt. Propositionen inverkar på kommunernas byggnadstillsynstaxa och förvaltningsstadga samt i betydande grad på byggnadsordningen. De ovannämnda handlingarna kan utarbetas först i januari 2025 efter det att lagen har stadfästs. Kommunerna måste sannolikt avbryta behandlingen av tillståndsansökningar som kommit in 2025 till dess att exempelvis behörighetsfrågorna har klarnat.

Avvikande mening

Vi föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 27/2024 rd
Avvikande mening 1

Helsingfors 19.11.2024

Matias Mäkynen sd
Miapetra Kumpula-Natri sd
Juha Viitala sd
Oras Tynkkynen gröna

Utlåtande EkUU 27/2024 rd
Avvikande mening 2

Avvikande mening 2

Motivering

Placeringstillståndet för omställning till ren energi får inte åsidosätta planläggningen

Placeringstillståndet för omställning till ren energi är ett helt nytt instrument för planering av områdesanvändningen. Konsekvenserna är svåra att förutsäga. Syftet är att snabbare bekämpa klimatförändringen genom att förenkla regleringen av den så kallade gröna industrin. Den här linjen är inte hållbar i den föreslagna formen. Man måste se till att klimatfördelar inte eftersträvas på bekostnad av människans livsmiljö och naturen.

Det ska bli möjligt att placera produktionsanläggningar för omställning till ren energi i strid med en plan med rättsverkningar. Det är helt ohållbart att man genom placeringstillstånd ska kunna åsidosätta planläggningen på ett redan planlagt område.

Beslut om områdesanvändningsprojekt med obegränsade konsekvenser och dimensioner kan få katastrofala konsekvenser för livsmiljöerna och naturen när det inte behövs något planläggningsförfarande. Det kan också leda till svårlösta konflikter kring markanvändningen och försvaga kommunernas möjligheter att utveckla sin samhällsstruktur planmässigt och hållbart.

När det gäller kriterierna för placeringstillstånd förblir det oklart hur det ska tolkas och övervakas att kvaliteten på någons livsmiljö försämras eller att någon åläggs oskäligen begränsningar eller orsakas oskäligen olägenheter (43 a § 3 mom.). Det förblir också oklart hur man beaktar en situation där projektets konsekvenser strider mot ett allmänt intresse.

Sammanlutningarnas besvär rätt i fråga om projekt för omställning till ren energi bör inte begränsas. En begränsad besvär rätt gör det omöjligt att effektivt bevaka allmänna miljörelaterade intressen.

Rivning av skyddade byggnader bör inte underlättas

Enligt propositionen blir det i vissa situationer tillåtet att riva även byggnader som är skyddade enligt en detaljplan.

Propositionen kommer att försvaga detaljplanens roll i skyddet av byggnader, och därigenom försämras också bevarandet av värdena i den byggda kulturmiljön. Utvidgade rivningsmöjligheter urholkar skyddet av värdefulla byggnader och bör inte godkännas utan ändringar.

Avvikande mening

Jag föreslår

att miljöutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande EkUU 27/2024 rd
Avvikande mening 1

Helsingfors 19.11.2024

Johannes Yrttiaho vänst